МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Н. КАРАЗІНА

Методичні рекомендації
для самостійної роботи за навчальною дисципліною

Україна в європейському літературному просторі

рівень вищої освіти **перший (бакалаврський)**
галузь знань **В Культура, мистецтво та гуманітарні науки, А Середня освіта**
спеціальність **В11 Філологія (за спеціалізаціями), В4 Середня освіта**
освітня програма **Англійська мова та література і переклад та друга іноземна мова, Французька мова та література і переклад та англійська мова, Німецька мова та література і переклад та англійська мова, Переклад (іспанська та англійська мови), Переклад (китайська та англійська мови), Переклад (арабська та англійська мови), Середня освіта (англійська мова, друга іноземна мова та зарубіжна література)**
спеціалізація

В11.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська, В11.055 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька, В11.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька, В11.051 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – іспанська, В11.065 Східні мови та літературі (переклад включно), перша – китайська, В11.060 Східні мови та літературі (переклад включно), перша – арабська, А4.021 Середня освіта (Англійська мова та зарубіжна література)

вид дисципліни **на вибір**
факультет **іноземних мов**

Методичні рекомендації схвалено на засіданні
кафедри романо-германської філології
“26” серпня 2026 року, протокол № 1

Завідувач кафедри _____ Ірина ХОЛМОГОРЦЕВА

Методичні рекомендації погоджено науково-методичною комісією
факультету іноземних мов “26” серпня 2026 року, протокол № 7

Голова науково-методичної комісії _____ Анна КОТОВА

Загальні положення щодо організації самостійної роботи здобувачів освіти

Самостійна робота здобувачів освіти є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних дисциплін, і регламентується «Положенням про організацію освітнього процесу у Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна» 2026 р.

Університет має забезпечувати для осіб, які навчаються, професійну підготовку на рівні кращих університетів світу, формування необхідних фахових і загальних компетентностей, зокрема: вміння самостійно навчатися і критично мислити.

Самостійна робота включає: опрацювання навчального матеріалу, виконання завдань, творчу роботу (проект).

Навчальний час, відведений на самостійну роботу здобувача освіти денної та заочної форми навчання, регламентується навчальними планами та робочими навчальними планами.

Зміст самостійної роботи визначається робочою програмою навчальної дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками науково-педагогічного працівника.

Методичні матеріали для самостійної роботи здобувачів освіти передбачають можливість проведення самоконтролю з боку здобувача. Для самостійної роботи рекомендується відповідна література.

Контроль засвоєння навчального матеріалу дисципліни, віднесеного на самостійну роботу, є обов’язковим. Форми контролю визначаються робочою програмою навчальної дисципліни і включають створення і озвучення мультимодальних презентацій, винесення самостійно засвоєного матеріалу на підсумковий семестровий контроль (разом з матеріалом, що вивчався при проведенні аудиторних навчальних занять).

Зміст та організація самостійної роботи здобувачів вищої освіти за навчальною дисципліною «Україна в європейському літературному просторі».

Відповідно до навчального плану, загальний обсяг навчальної дисципліни складає 3 кредити, тобто 90 годин.

Розподіл годин для самостійної роботи по темах

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денне	заочне
1	**Тема 1**. Теоретичні засади етноімагології, концепції національного іміджу, поняття етнічного стереотипу. Роль літературної репрезентації етнообразу в формуванні національного іміджу: підготовка до занять, опрацювання навчальних матеріалів, виконання поточних завдань, тестування, підготовка презентації результатів дослідження.	4	2
2	**Тема 2**. Українські землі в античній традиції. Геродот: підготовка до занять, опрацювання навчальних матеріалів, виконання поточних завдань, тестування, підготовка презентації результатів дослідження.	3	4
3	**Тема 3.** «Роксоланія» Себастьяна Фабіана Кльоновича: підготовка до занять, опрацювання навчальних матеріалів, виконання поточних завдань, тестування, підготовка презентації результатів дослідження.	3	6
4	**Тема 4**. Ґійом Левассер де Боплан та його «Опис України...»: підготовка до занять, опрацювання навчальних матеріалів, виконання поточних завдань, тестування, підготовка презентації результатів дослідження.	3	6
5	**Тема 5**. Образ Мазепи в світовій літературі: Дж. Н. Ґ. Байрон, В. Гюго, Ю. Словацький, Р. Ф. Ґотшаль, Б. Брехт: підготовка до	6	4

	занять, опрацювання навчальних матеріалів, виконання поточних завдань, тестування, підготовка презентації результатів дослідження.		
6	**Тема 6**. Українська тема у Юліуша Словацького: підготовка до занять, опрацювання навчальних матеріалів, виконання поточних завдань, тестування, підготовка презентації результатів дослідження.	3	6
7	**Тема 7**. Україна в житті Оноре де Бальзака: підготовка до занять, опрацювання навчальних матеріалів, виконання поточних завдань, тестування, підготовка презентації результатів дослідження.	3	6
8	**Тема 8.** Українська тематика в творчості Проспера Меріме: підготовка до занять, опрацювання навчальних матеріалів, виконання поточних завдань, тестування, підготовка презентації результатів дослідження.	3	6
9	**Тема 9.** Початки ознайомлення з творчістю Т. Шевченка в Європі: підготовка до занять, опрацювання навчальних матеріалів, виконання поточних завдань, тестування, підготовка презентації результатів дослідження.	3	6
10	**Тема 10**. Україна в «Трилогії» Генрика Сенкевича: підготовка до занять, опрацювання навчальних матеріалів, виконання поточних завдань, тестування, підготовка презентації результатів дослідження.	3	6
11	**Тема 11.** Художні репрезентації українського голокосту в європейських літературах: підготовка до занять, опрацювання навчальних матеріалів, виконання поточних завдань, тестування, підготовка презентації результатів дослідження.	3	6
12	**Тема 12.** Тема Чорнобильської катастрофи у творах європейських письменників: підготовка до занять, опрацювання навчальних матеріалів, виконання поточних завдань, тестування, підготовка презентації результатів дослідження.	6	6
13	**Тема 13.** Українські мотиви і образи в сучасній французькій літературі: підготовка до занять, опрацювання навчальних матеріалів, виконання поточних завдань, тестування, підготовка презентації результатів дослідження.	3	4
14	**Тема 14.** Україна в творах іспаноамериканської і португальської літератури: підготовка до занять, опрацювання навчальних матеріалів, виконання поточних завдань, тестування, підготовка презентації результатів дослідження.	3	4
15	**Тема 15.** Українсько-російська війна у художніх репрезентаціях європейських письменників: підготовка до занять, опрацювання навчальних матеріалів, виконання поточних завдань, тестування, підготовка презентації результатів дослідження.	3	4
16	**Тема 16.** Еволюція українських образів і мотивів у світовій романістиці: підготовка до занять, опрацювання навчальних матеріалів, виконання поточних завдань, тестування, підготовка презентації результатів дослідження.	6	6
	Разом	**58**	**82**

Правила використання ШІ регламентуються **Політикою Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна щодо використання штучного інтелекту**

Політика декларує застосування в Університеті трирівневої класифікації моделей використання ШІ.
5.2.1. Модель «ШІ заборонено» – види діяльності, що вимагають демонстрації базових когнітивних навичок, пам'яті, миттєвого аналізу без допомоги технологій (зокрема усні опитування, аудиторні контрольні роботи, іспити тощо).
5.2.2. Модель «ШІ як асистент» – дозволяється використання ШІ для визначення предметної області, покращення граматики, структурування плану, пошуку літератури (з верифікацією). Фінальний текст/продукт створюється суб'єктом використання ШІ.
5.2.3. Модель «ШІ як інструмент» – види діяльності, що передбачають обов'язкове використання ШІ (наприклад, порівняння відповідей різних моделей, генерація коду з подальшою оптимізацією, створення зображень тощо).
6.1. У освітній діяльності (для здобувачів вищої освіти) рекомендується:
− використання ШІ для отримання пояснень складних концепцій, самоперевірки знань за допомогою тестів, пошуку логічних прогалин в аргументації або аналізу помилок (протягом годин, відведених на самостійну роботу у рамках опанування навчальної дисципліни);
− застосування генеративних моделей для реферування ідей, тем для есе чи презентацій, удосконалення структури майбутньої роботи, але не для написання фінального тексту роботи;
− використання інструментів ШІ для перекладу та аналізу наукових матеріалів іноземними мовами, що сприяє глибшому дослідженню теми та розширенню джерельної бази;
− зберігання (архівування) історії запитів (промптів) до моменту оцінювання для забезпечення підтвердження на вимогу викладача власного авторського внеску та самостійності виконання завдання.

Схема нарахування балів

Поточний контроль та самостійна робота в семестрі	Разом	Залік	Сума
Т1-Т16	60	40	100
60 (10 – відвідування, 20 – поточний контроль, 30 - участь та виконання завдань семінарських занять)			

Оцінювання складається з двох компонентів: (1) робота в семестрі (60 балів); (2) залік (40 балів)

Робота в семестрі. Здобувач освіти отримує бали за відвідування лекцій (10 б), результати усного контролю (20 б) і участь та виконання завдань семінарських занять (30 б).
Відвідування занять. Максимальний бал 10 нараховується за відвідування всіх занять за розкладом, запланованих програмою:

денна форма	заочна форма
1. 13 занять - 10б. 2. 12-11 занять - 9б. 3. 10-9 занять - 8б. 4. 8 занять - 7б. 5. 7 занять - 6 б. 6. 6 занять - 5 б. 7. 5 занять - 4 б. 8. 4 заняття - 3 б. 9. 3 заняття - 2 б. 10. 2-1 заняття - 1 б. 11. 0 занять - 0 б.	12. 3 заняття - 10 б. 13. 2 заняття - 7 б. 14. 1 заняття - 4 б. 15. 0 занять - 0 б.

Поточний контроль. Протягом та по закінченню вивчення кожної теми проводяться фронтальні та індивідуальні опитування, дискусії на дотичну тематику. За відповіді та участь здобувачі освіти можуть отримати максимальні 20 балів за курс відповідно до наступних критеріїв.
15-20 б. - активна участь у 75-100% опитувань і дискусій, розгорнуті, коректні відповіді;
10-14 б. - участь у 50-75% опитувань і дискусій, відповідь в достатньому обсязі, допускаються несуттєві неточності;
5-9 б. - участь у 25-50% опитувань і дискусій, відповіді з опущенням незначної частини інформації;
1-4 б. - відповідь в недостатньому обсязі, випущена більша частина ключової інформації; інформація перекручена або спотворена / відсутність відповіді взагалі.
0 б. - відсутність активності на заняттях.

Участь та виконання завдань семінарських занять. Бал (максимально 30 б.) зараховується за відвідування семінарських занять, виступи із презентаціями та доповідями, відповіді на питання, активну участь у дискусіях.
Денна форма: за кожне із запланованих семінарський занять (3) здобувач освіти може отримати до 10 балів, сумарно 30, відповідно до критеріїв:
10-9 б: розгорнута, максимально повна відповідь на семінарі;
8-7 б: розгорнута повна відповідь, в якій бракує деякої інформації, яка, проте, не має ключового значення;
6-5 б: відповідь в достатньому обсязі, допускається опущення певної частини інформації;
4-3 б: відповідь в припустимому обсязі, певна частина інформації пропущена, наявні окремі помилки;
2-1 б: відповідь в мінімальному припустимому обсязі, значна частина інформації пропущена, наявні серйозні помилки;
0 б: відповідь в недостатньому обсязі, випущена більша частина ключової інформації; інформація перекручена або спотворена / відсутність відповіді взагалі.
Заочна форма: за заплановане семінарське заняття (1) здобувач освіти може отримати до 30 балів, сумарно 30, відповідно до критеріїв:
30-25 б: розгорнута, максимально повна відповідь на семінарі;
24-19 б: розгорнута повна відповідь, в якій бракує деякої інформації, яка, проте, не має ключового значення;
18-13 б: відповідь в достатньому обсязі, допускається опущення певної частини інформації;
12-7 б: відповідь в припустимому обсязі, певна частина інформації пропущена, наявні окремі помилки;
6-1 б: відповідь в мінімальному припустимому обсязі, значна частина інформації пропущена, наявні серйозні помилки;
0 б: відповідь в недостатньому обсязі, випущена більша частина ключової інформації; інформація перекручена або спотворена / відсутність відповіді взагалі.

Залік: проходить у формі формалізованого тесту за принципом множинного вибору - 40 запитань з 4 варіантами відповіді кожне. За кожну правильну відповідь – 1 бал. Максимальна кількість балів - 40. Час виконання - 20 хвилин.

Здобувачі вищої освіти мають право на визнання **результатів неформальної освіти**, якщо її зміст і результати відповідають меті та результатам навчання ОК «Україна в європейському літературному просторі».
Результати неформального навчання можуть бути визнані за наявності підтверджуючих документів (сертифікатів, довідок, описів навчальних програм), якщо вони засвідчують досягнення результатів навчання, співвідносних із цілями курсу.
Прикладами релевантної неформальної освіти можуть бути:

● онлайн-курси (Coursera, Prometheus тощо) за тематикою ОК «Україна в європейському літературному просторі»;
● участь у сертифікованих тренінгах і семінарах з відповідної тематики;
● сертифіковані програми за темами ОК «Україна в європейському літературному просторі», проведені міжнародними організаціями чи університетами.
Процедура визнання результатів неформальної освіти здійснюється відповідно до **Порядку визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, в Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна.** Рішення ухвалюється комісією факультету на підставі поданого пакета документів від здобувача освіти.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	зараховано
70 – 89	
50 – 69	
1 – 49	не зараховано

Рекомендована література

Основна література

1. Алексієвич С. Чорнобильська молитва: хроніка майбутнього / пер. з білорус. О. Забужко. Київ : Факт, 2006. 288 с.
2. Байрон Дж. Г. Мазепа / пер. з англ. О. Веретенченка. *Всесвіт*. 1999. № 7. С. 112–128.
3. Бальзак О. де. Листи до пані Ганської / пер. з фр. А. Перепаді. Київ : Дніпро, 1988. 412 с.
4. Бацевич Ф. С. Словник термінів міжкультурної комунікації. Київ : Довіра, 2007. 205 с.
5. Боплан Ґ. Л. де. Опис України / пер. з фр. Я. І. Кравця, З. П. Борисюк. Київ : Наукова думка, 1990. 256 с.
6. Геродот. Історія: Скіфія / пер. з давньогрец. А. О. Білецького. Харків : Фоліо, 2018. 160 с.
7. Гюго В. Мазепа // Поезії / пер. з фр. М. Рильського. Київ : Дніпро, 1982. С. 104–108.
8. Кльонович С. Ф. Роксоланія / пер. з латин. М. Ф. Білика. Київ : Дніпро, 1987. 132 с.
9. Леві М. Симфонія монстрів / пер. з фр. В. Чуба. Харків : Фоліо, 2024. 320 с.
10. Літтелл Дж. Благоволительки / пер. з фр. Л. Кононовича. Харків : Фоліо, 2011. 720 с.
11. Меріме П. Богдан Хмельницький / пер. з фр. Я. Кравця. Львів : Каменяр, 2004. 180 с.
12. Наливайко Д. С. Західноєвропейський романтизм і українська література. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2012. 232 с.
13. Оржицький І. «Трилогія» Генрика Сенкевича як проукраїнський текст. *Inskrypcje*. 2017. № 2. P. 203–221.
14. Оржицький І. До питання про архетипні основи образу Івана Мазепи в європейській поезії. *Збірник Харківського історико-філологічного товариства*. 2004. Т. 10. С. 185–206.
15. Оржицький І. Центрально-Східна Європа, Україна та наші сусіди крізь призму іншої культурної матриці: роман «Амфітріон» мексиканця Ігнасьйо Падільї. *Збірник Харківського історико-філологічного товариства*. 2014. Т. 15. С. 123–130.
16. Паділья І. Амфітріон / пер. з іспан. С. Борщевського. Львів : Кальварія, 2003. 240 с.
17. Сенкевич Г. Вогнем і мечем / пер. з пол. В. Струтинського. Київ : Дніпро, 1989. 540 с.
18. Словацький Ю. Змії / пер. з пол. В. Струтинського. Київ : Дніпро, 1985. 340 с.

19. Чуб В. П., Яценко І. М. Художня рецепція війни в Україні у французькому романі (на матеріалі твору Марка Леві «Симфонія монстрів»). *Закарпатські філологічні студії*. 2024. Вип. 38, т. 1. С. 300–306.
20. Чуб В. П., Яценко І. М. Художні репрезентації України та українців у французькій літературі: еволюція етнообразу від Гюго до Леві. *Сучасні дослідження з іноземної філології*. 2024. Вип. 1 (25). С. 323–336.
21. Чуб В. П., Яценко І. М. Поетика густативів у дистопічному дискурсі: від Дж. Орвелла до М. Уельбека та А. Володіна. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2026. Вип. 77. С. 243–248.

Додаткова література

22. Вавричин М. Г. Картографічні джерела з історії України XVII ст. у працях Г. Боплана. *Український археографічний щорічник*. 1993. Вип. 2. С. 88–97.
23. Гундорова Т. Транзитна культура. Симптоми постколоніальної травми. Київ : Грані-Т, 2013. 348 с.
24. Демська Л. Українська рецепція романтизму: контексти і тексти. Київ : Академвидав, 2021. 256 с.
25. Кравець Я. І. Проспер Меріме й Україна: історія, література, переклад. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. 210 с.
26. Кравців Б. О. Тарас Шевченко в західноєвропейських перекладах та критиці. *Сучасність*. 1964. № 3. С. 55–68.
27. Кузнецов А. Бабин Яр. Київ : Самміт-Книга, 2008. 368 с.
28. Лісовий І. А. Поема «Роксоланія» С. Ф. Кльоновича як пам'ятка ренесансного гуманізму. *Українське літературознавство*. 1989. Вип. 52. С. 45–52.
29. Мазепа і мазепинство в контексті європейської історії та культури / упоряд. О. Ковалевська. Київ : Темпора, 2010. 340 с.
30. Москаленко О. Німецькомовно-українські літературні взаємини XX століття: Райнер Марія Рільке та рецепція його творчості в Україні. Київ : Наукова думка, 2016. 280 с.
31. Наливайко Д. С. Козацька християнська республіка (Запорозька Січ у західноєвропейських літературних пам’ятках). Київ : Дніпро, 1992. 496 с.
32. Наливайко Д. С. Оноре Бальзак і Україна. *Слово і Час*. 2009. № 5. С. 14–25.
33. Наливайко Д. С. Очима Заходу: Рецепція України в Західній Європі XI–XIX ст. Київ: Ярославів Вал, 2008. 624 с.
34. Онуфрієнко О. Джордж Гордон Байрон і український романтизм: проблеми рецепції та типології. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2018. 210 с.
35. Оржицький І. Ми, наші сусіди та мексиканська підсвідомість. *ЛітАкцент*. 2013. 15 лют. URL: http://litakcent.com/category/prostir/ (дата звернення: 15.09.2026).
36. Оржицький І. Поема Віктора Гюго «Мазепа». *Березіль*. 1992. № 1. С. 135–136.
37. Охріменко Ю. Галицькі маневри Швейка. *Незалежний культурологічний часопис «Ї»*. 2005. Ч. 36. URL: http://www.ji.lviv.ua/n36-1texts/oxrimenko.htm (дата звернення: 15.09.2026).
38. Павлишин М. Канон та іконостас: Літературно-критичні статті. Київ : Часопис «Критика», 2018. 328 с.
39. Скржинська М. В. Давньогрецькі свята в містах Північного Причорномор'я. Київ : Інститут історії України НАН України, 2000. 210 с.
40. Чертенко О. Своє / чуже: Проблема ідентичності в українській та зарубіжній літературі. Дніпро : Ліра, 2019. 312 с.
41. Яковенко Н. За дзеркалом історії: Нариси історії культури України. Київ : Laurus, 2012. 352 с.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. ЦНБ ХНУ
2. Харківська обласна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка
3. Методичні матеріали кафедри романської філології та перекладу.
4. ua.wikipedia.org

Україна в європейському літературному просторі
https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=13665
(розробник ЧУБ Вікторія Павлівна)